

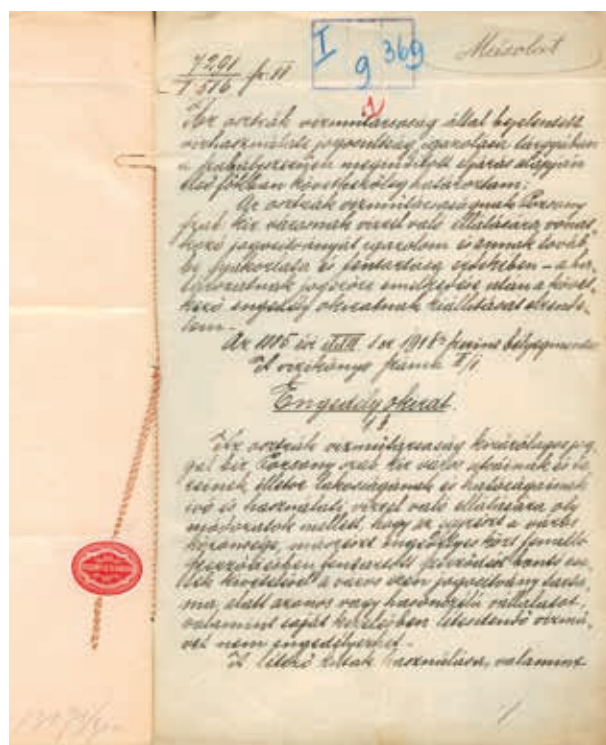
# Bratislavský vodovod v 19. a 20. storočí

## Projekt prvého výtlačného vodovodu pre Bratislavu – 19. storočie

Od polovice 19. storočia nastal v celom Rakúsko-Uhorsku a Nemecku veľký rozmach vodárenstva a všetky väčšie mestá začali stavať verejné vodovody. V roku 1881 uzatvorilo mesto Bratislava zmluvu s pražskou spoločnosťou C. Korte & Comp., ktorej úlohou bolo navrhnutie celého vodárenského systému pre mesto. Hlavným projektantom vodovodu bol vodohospodársky odborník Bernhard Salbach.

Mestský vodovod vybuďovala a spravovala súkromná spoločnosť Österreichische Wasserwerks – Gesellschaft (Rakúska vodárenská spoločnosť). Podmienky zmluvy medzi mestom a spoločnosťou boli na dané obdobie jedinečné. Vodárenská spoločnosť mala na vlastné náklady navrhnuť, vystavať a prevádzkovať vodovod po dobu 50-tich rokov, pričom mesto malo možnosť kedykoľvek celú vodárenskú sieť odkúpiť (pozn. vodáreň bola mestom odkúpená v roku 1894). Rakúska vodárenská spoločnosť kúpila tie pozemky, kde mali stáť studne a vodárenské objekty, aby bola garantovaná kvalita dodávok pitnej vody. V zmluve bola uložená povinnosť dodávať mestu denne 3 000 m<sup>3</sup> vody s možnosťou navýšenia na 6 000 m<sup>3</sup> za deň. Bratislava mala v tom čase 48 000 obyvateľov a v prvej fáze sa na vodovod pripojilo 17 500 obyvateľov. Zmluvne bola určená aj technológia stavby

vodovodu s tzv. gravitačno-výtlačným cirkulačným systémom, prostredníctvom ktorého sa mal zabezpečiť neustály prísun čerstvej vody.



Koncesná listina bratislavskej vodárne



Vodárenská sieť v roku 1886



## Výber vodárenského zdroja pre mesto Bratislava

Bratislava sa rozprestiera na úpätí Malých Karpát, na ľavom brehu Dunaja. Zalesnené žulové a vápencové svahy na severe a západe neposkytovali dostatočné množstvo výdatných prameňov, a z toho dôvodu bolo potrebné hľadať podzemné zdroje pitnej vody. V roku 1882 bolo urobených niekoľko pokusných vrtov v rôznych častiach Bratislavy a jedným z nich bol aj vrt na ostrove Sihoť vzdialenom 5,2 km od centra mesta. Pod ostrovom sa tiahlo štrkové lôžko prepojené na koryto Dunaja, ktoré bolo bohaté na podzemnú vodu a bolo tak schopné zásobovať mesto dostatočným množstvom kvalitnej, prírodne prefiltrovanej vody.

Ostrov Sihoť bol vybraný za vodárenský zdroj pre výstavbu stáleho vodovodu za splnenia nasledovných podmienok:

- studne na ostrove majú byť chránené pred stúpajúcim Dunajom a pred akoukoľvek nákazou;
- na ostrove Sihoť nesmie byť žiadna orná pôda, ani obytné či hospodárske budovy a má ostať zalesnený.

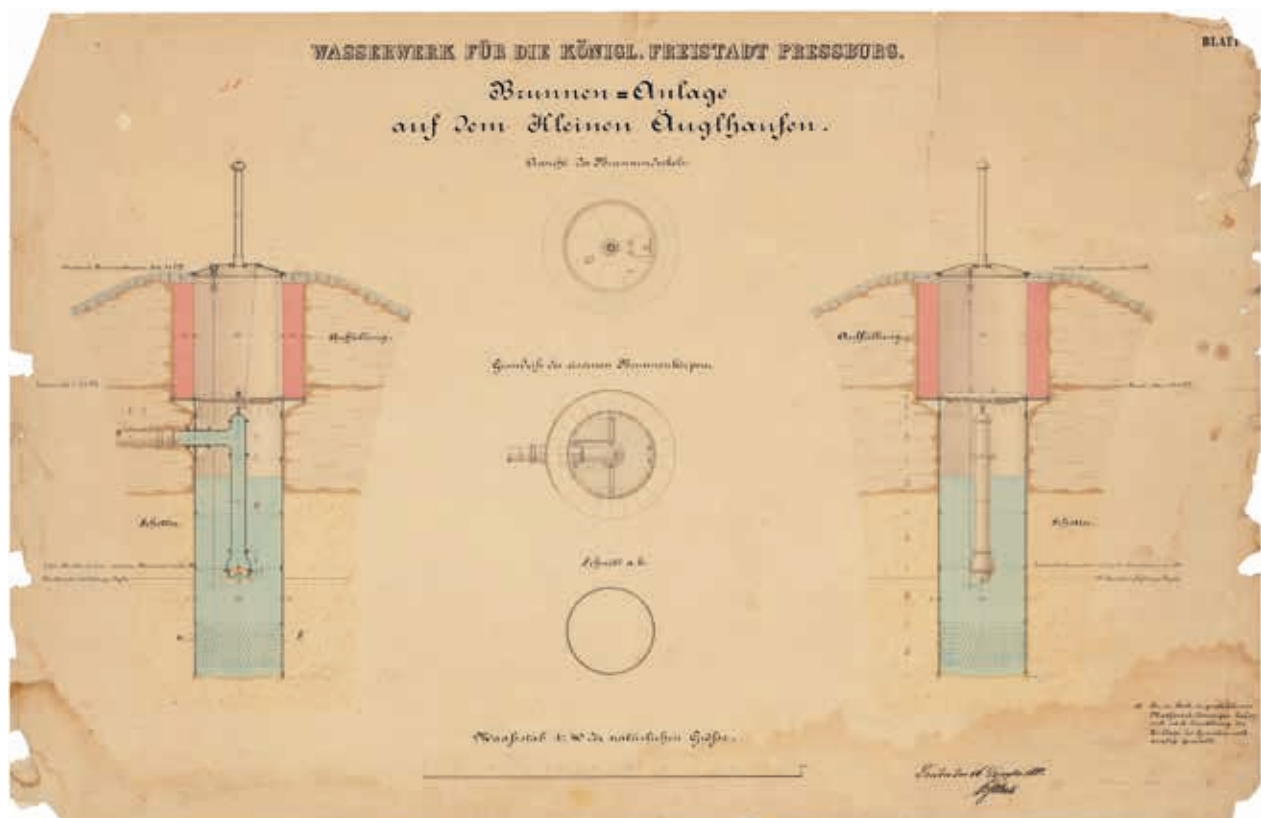
Dňa 25. augusta 1884 sa začali práce na stavbe prvého mestského vodovodu a ukončené boli o rok neskôr, kedy bola celá vodovodná sieť odovzdaná do testovacej prevádzky.

## Prvé zariadenia mestskej vodárne

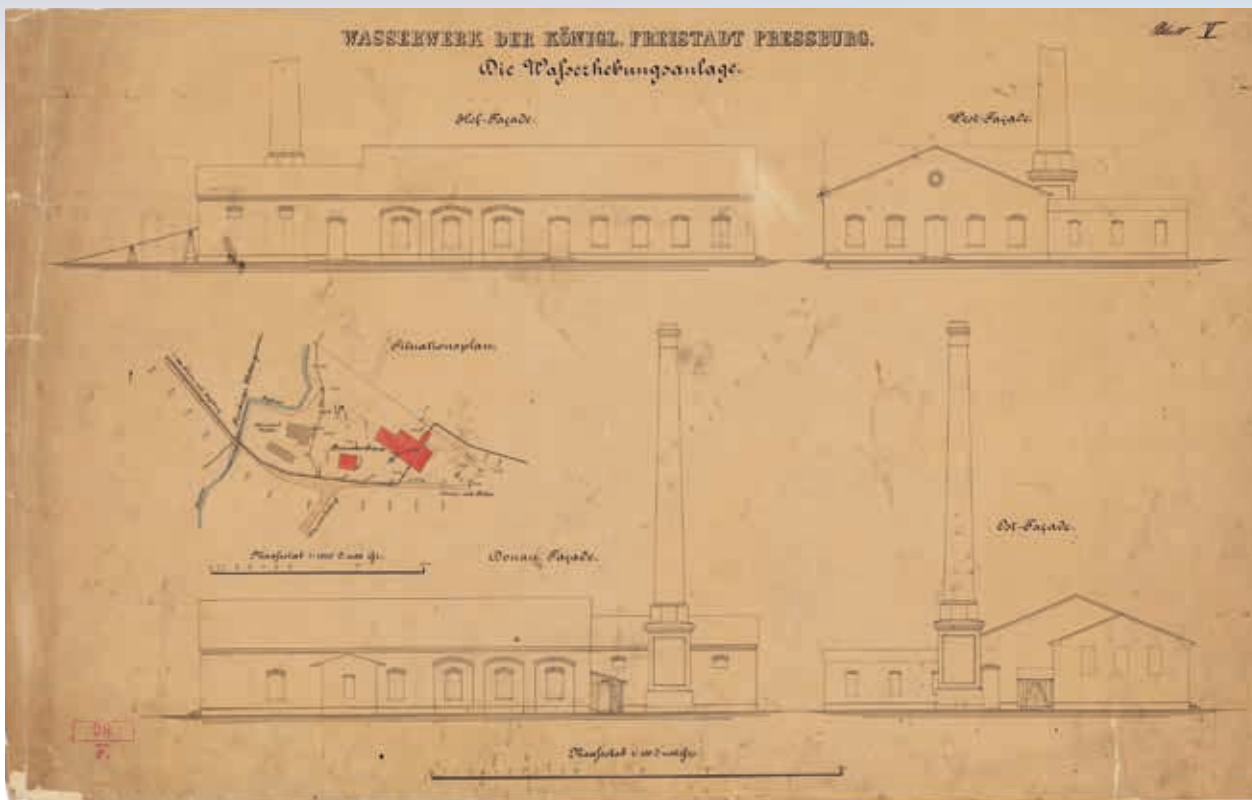
Oficiálne bol bratislavský vodovod spustený do plnej prevádzky 4. februára 1886. Voda bola do vodárenského systému dodávaná z jedinej studne z ostrova Sihoť. Studňa mala svetlý priemer 2,5 metra. Vnútorne časti studne pozostávali zo 6-tich kusov silnej liatinovej skruže. V spodnej skruži sa nachádzal otvor pre násoskové potrubie, cez ktoré bola voda odčerpá-

vaná. Zo studne sa voda dopravovala cez rameno Dunaja pomocou 400 mm širokého a 1 772 metrov dlhého potrubia až do zbernej studne patriacej k Hlavnej čerpacej stanici v Karlovej Vsi.

Čerpacia stanica slúžila na čerpanie vody zo studne, distribúciu vody do mesta a na zásobovanie hlavného vodojemu. Hlavné tlakové potrubie dopravovalo vodu



Studňa na ostrove Sihoť (projektová dokumentácia z roku 1882)



Čerpacia stanica v Karlovej Vsi (projektová dokumentácia z roku 1882)

po Karloveskej ceste, pozdĺž dunajského nábrežia až po Rybné námestie, kde sa potrubie rozvetvovalo na menšie zásobovacie potrubie a na tlakové potrubie dodávajúce vodu do vodojemu na dnešnej Mudroňovej ulici.

Vodojem I. pásma na Mudroňovej ulici bol postavený v roku 1885 a ako jediný zo všetkých pôvodných

objektov bratislavskej vodárne je do dnešného dňa v prevádzke. Vodojem tvoria dve rovnaké komory s objemom 3 000 m<sup>3</sup> a maximálnou výškou vodného stĺpca 4 metre.

Vodovodnú sieť v roku 1886 tvorili potrubia s celkovou dĺžkou 37 316 metrov, 291 hydrantov a 156 uzatvárateľných ventilov (posúvačov).

## Rozširovanie bratislavského vodovodu na začiatku 20. storočia

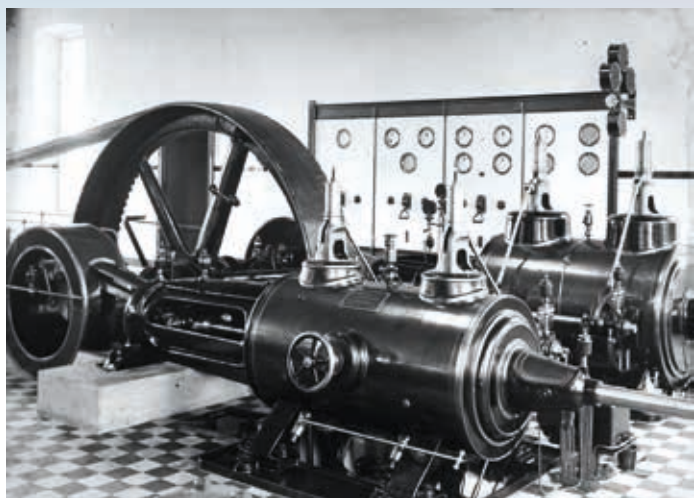
K prvému rozšíreniu bratislavskej vodárne prišlo v roku 1906, kedy bolo potrebné pre stúpajúcu spotrebu vody a nárast obyvateľstva postaviť druhú studňu na ostrove Sihot'. Celkové denné množstvo dodávanej vody sa zvýšilo z 3 000 m<sup>3</sup> na 5 781 m<sup>3</sup>, čo pri 70-tisícovom obyvateľstve predstavovalo dennú spotrebu 83 litrov vody na obyvateľa. Ďalšie rozšírenie sa uskutočnilo vo viacerých etapách medzi rokmi 1910 až 1921 a bolo spojené najmä s elektrifikáciou systému.

Prvá elektrická čerpacia stanica v Bratislave bola postavená na Sihoti. Do prevádzky bola spustená v roku 1912. Jej zariadenie tvorili dva elektrické motory, každý s výkonom 35 konských síl, ktoré boli napojené na dve odstredivé čerpadlá a dokázali spolu prečerpať

156 litrov za sekundu vody. Budova čerpaciej stanice bola postavená v secesnom štýle a okolo jej základov bolo vystavané návršie zo žulového kameňa, ktoré ju chránilo pred zatopením pri vysokom stave Dunaja. Zo strojovne čerpaciej stanice vychádzali dve výtlačné potrubia, ktoré boli uložené v betónovom tuneli vystavanom pod korytom Karloveského ramena.

V roku 1921 sa postavilo nové, III. tlakové pásmo s dvojkomorovým vodojemom na Murmanovej výšine (dnešný Baránok) s obsahom 800 m<sup>3</sup> a kapacita vodárenského systému v roku 1921 bola 12 000 m<sup>3</sup> vody denne.

Mgr. Lenka Halášová  
špecialista oddelenia Vodárenského múzea



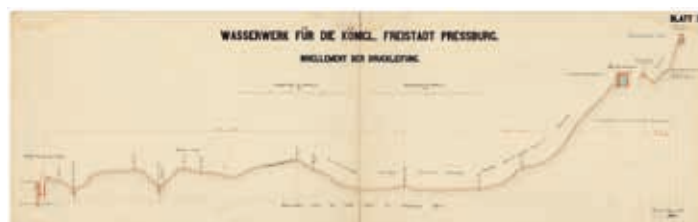
Parný stroj Českomoravská – Kolben z roku 1924



Vodojem na Mudroňovej ulici (3 000 m<sup>3</sup>)



Čerpacia stanica na Mudroňovej ulici



Výšková schéma bratislavského vodovodu (1886)



Vodojem Baránok, III. tlakové pásmo (800 m<sup>3</sup>)